

DE KAAP

Nieuwsbrief
van de
Stichting Vrienden van Rottumeroog en Rottumerplaat

Voorjaar 2007

Redactie en lay-out:
Dick Spijker

Redactieadres:
Laplacestraat 80-1
1098 HZ Amsterdam
dickspijker@xs4all.nl

Foto omslag:
Hendricus Kooi

Druk:
Drukkerij De Marne – Delfzijl

De Kaap verschijnt twee maal per jaar

Secretariaat SVRR:
mw. G. Hoekzema – Niewold
Usquerdeweg 17
9998 NZ Rottum
0595 551478
gerottum@wanadoo.nl

www.rottumeroog.org
www.rottumerplaat.org

Doelstelling Stichting Vrienden van Rottumeroog en Rottumerplaat:
Onder meer: het in stand houden van de Groninger cultuur-, natuur- en erfgoederen,
de beide eilanden Rottumeroog en Rottumerplaat.

De Stichting Vrienden van Rottumeroog en Rottumerplaat wordt ondersteund door
Stichting VSB Fonds.

Bankrelaties: (NL) Fortis Bank, rek.nr.: 81.81.19.888. Postbank rek.nr.: 6320411
(D) Borkumer Volksbank, Kontonummer: 1203575000

Inhoud

Van de voorzitter - <i>P.J.G. Venema</i>	3
Enquête - <i>Bestuur SVRR / Beheerregeling / Rectificatie / Kustfoto's</i>	3
Vrijwilligerswerk en excursies 2007 - <i>Hendricus Kooi</i>	4
Verslag werkzaamheden SVRR 2006 - <i>Egbert Bakker</i>	5
Innovatief kustbeheer.....	5
Jaarverslag SVRR 2006 - <i>Gé Hoekzema - Niewold</i>	6
Derde evaluatie Rottum - <i>Rijkswaterstaat (mmv SBB en LNV)</i>	8
Nieuw eiland bij Groningen - <i>Revue</i>	10
Bomans, Wolkers, Ruis / Zeehonden	12

Jakob Frankes van Rijkswaterstaat maakte deze foto tijdens een inspectie op 5 februari 2007 op Rottumerplaat. Meer foto's binnenkort op onze website. Op de foto is de afslag van november 2006 goed te zien.

Verantwoording foto's

Rottumeroog - <i>Hendricus Kooi</i>	Omslag
Rottumerplaat 5 februari 2007 - <i>Jakob Frankes</i>	2
Excursie Rottumeroog 2006 - <i>Hendricus Kooi</i>	4
Van boord bij de aanlegdam op Rottumerplaat - <i>Dick Spijker</i>	4
De snavel verstrikt in nylon touw - <i>Dick Spijker</i>	5
Westerduin op Rottumerplaat - <i>Dick Spijker</i>	8
Gesteelde zoutmelde - <i>www.wilde-planten.nl</i>	9
Foto's Rottumerplaat 1962 - <i>Revue</i>	10, 11, 12

Van de voorzitter

De novemberstorm van 2006 heeft op beide eilanden wat schade veroorzaakt. Zo is op Rottumeroog de voormalige tuin van Toxopeus vrijwel verdwenen en het strand aan de noordwestzijde is rood gekleurd van het vrijgekomen puin van de strekdammen. Op Rottumerplaat is er afslag van de aanlegdam en heeft het duin bij de barak nogal wat te verduren gehad.

De storm van januari 2007 hebben beide eilanden goed doorstaan. Er is geen noemenswaardige schade, er blijkt veel zand in beweging te zijn en hier en daar is zelfs sprake van nieuwe duinvorming!

Inmiddels zijn de data van de excursies en van de werkdagen in het voorjaar en de werkweken in het najaar bekend, zodat men met eigen ogen kan aanschouwen hoe de natuur haar gang is gegaan en gaat. De werkdagen en –weken staan onder auspiciën van Rijkswaterstaat en de leiding is zoals vandaan in handen van Egbert Bakker.

In dit nummer treft u voorts een enquête aan waarover in de Kaap van november reeds werd geschreven. Ik vraag u deze enquête zo spoedig mogelijk te willen retourneren, zodat met de organisatie van

de donateursdag 2008 met een en ander rekening kan worden gehouden. Het is voor ons van belang te weten wat er zoal bij u leeft.

In dit verband is het spijtig te moeten constateren dat het donateursbestand een aderlating heeft ondergaan, die voor een zeer groot deel te wijten is aan het niet voldoen van de jaarlijkse donatie. Is het nonchalance? Is het desinteresse? Zijn er wellicht andere redenen? In ieder geval redenen voldoende om uw formulier te retourneren. Alvast onze hartelijk dank!

P.J.G. Venema
Voorzitter

Enquête

Wij zijn zeer geïnteresseerd in de mening van onze donateurs omtrent een aantal zaken die de SVRR betreffen. Zo willen wij graag van u horen wat u het liefst op het programma van de donateursdagen ziet, welke locatie daarvoor het meest geschikt is, en wat u vindt van de Kaap en de website. Los bijgevoegd treft u een enquêteformulier aan waarop deze en andere vragen terugkomen. Heeft u opmerkingen die niet passen bij een van de vragen, dan biedt het formulier voldoende ruimte om ook die op te schrijven.

Wij verzoeken u vriendelijk het formulier in te vullen en vóór 15 april te retourneren naar:

Stichting Vrienden van
Rottumeroog en Rottumerplaat
Antwoordnummer 5300
9998 ZX Rottum

(Een postzegel is niet nodig)

In de Kaap van komend najaar zullen wij de resultaten presenteren.

Bestuur SVRR

Beheerregeling

Vlak voor het sluiten van deze aflevering kwam er bericht van Ing. K. Tilma, voorzitter van de BAKR, dat de nieuwe beheerregeling nu definitief is vastgesteld door de vijf verantwoordelijke partijen. 'We mogen met trots vaststellen dat, door intensieve samenwerking en open communicatie, de *Beheerregeling Rottum 2007-2010* in een zeer korte periode is gerealiseerd en vastgesteld', zo schrijft hij in de begeleidende brief.

De SVRR sluit zich daar graag bij aan. Alle partijen hebben ruim de gelegenheid gekregen hun zienswijze naar voren te brengen en daar is steeds heel constructief mee omgegaan. Veel van de punten die de SVRR heeft aangedragen, zijn ook in de regeling opgenomen. Helaas geldt dat niet voor excursies naar Rottumerplaat. Binnenkort zullen wij (gedeeltes van) deze regeling op onze website publiceren.

Rectificatie

In de vorige Kaap is in het verslag van de donateursdag een zeer storende fout geslopen. Op de plaats van de naam van de presentator van de prachtige diavoorstelling over het Wad en de Dollard stonden helaas puntjes. Hier had natuurlijk moeten staan: Klaas Kreuyer, schipper van de Harder en tevens begenadigd (wadden-) fotograaf.

Onze excuses hiervoor, vooral natuurlijk aan Klaas Kreuyer.

Kustfoto's

Op de website www.kustfoto.nl zijn zeer veel luchtfoto's te zien van de Friese en Groningse waddeneilanden. Ze zijn gemaakt op 28 november, dus vlak nadat een hevige storm het noorden van het land teisterde. Er zijn echt schitterende beelden bij van Rottumeroog en Rottumerplaat.

Wilt u ze bekijken, dan moet u zich haasten, want er staat bij dat ze maar tijdelijk op deze site te bewonderen zijn.

Vrijwilligerswerk en excursies 2007

Werkdagen en -weken

In overleg met Rijkswaterstaat (dhr. Jakob Frankes) en Egbert Bakker zijn, onder het gebruikelijke voorbehoud, de werkdagen en -weken voor 2007 als volgt vastgesteld.

Werkdagen voorjaar 2007:

??Rottumeroog

Woensdag 14 maart
5 personen

??Rottumerplaat

Woensdag 28 maart
6 personen

Werkweken najaar 2007:

??Rottumerplaat

Week 35 (27-31 augustus)
6 personen inclusief kok

??Rottumeroog

Week 38 (17-21 september)
4 personen inclusief kok

??Rottumerplaat

Week 40 (1-5 oktober)
6 personen inclusief kok

Naast opruimwerkzaamheden staan thans voor Rottumerplaat ook het buitenschilderwerk van de gebouwen en het herstel van de aanlegdam op het programma. Diverse vrijwilligers hebben zich reeds aangemeld. U kunt zich nog opgeven bij ondergetekende.

De praktijk heeft geleerd dat een goede lichamelijke conditie vereist is.

De Eemshaven is in beginsel plaats van vertrek en terugkeer. De tijden zijn nog niet bekend.

Excursies

Ook dit jaar organiseert de SVRR weer twee excursies voor donateurs naar Rottumeroog. De data hiervoor zijn:

??29 maart (8.30 - 19.30)

??8 augustus (6.30 - 17.30)

Zoals gebruikelijk starten de excursies in Noordpolderzijl en wordt de

overtocht gemaakt met een van de schepen van Louis de Jonge. Op het eiland wordt u rondgeleid door een boswachter van Staatsbosbeheer.

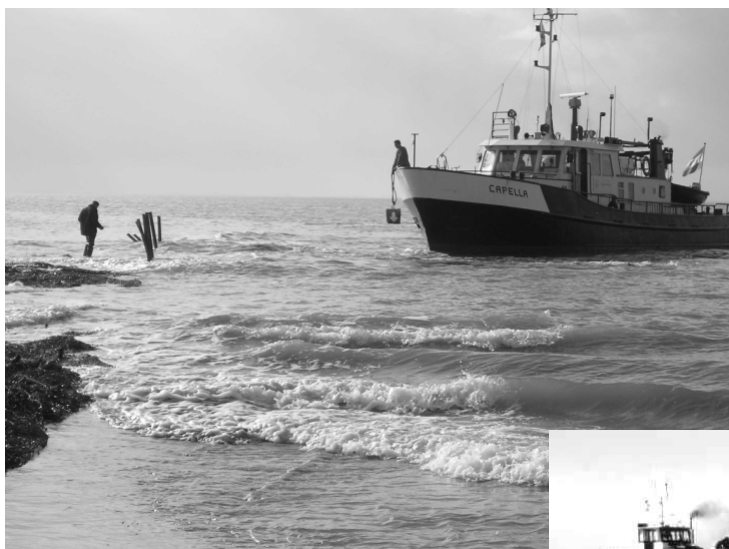
De kosten voor de excursie bedragen € 52,00 per persoon (vooraf te voldoen).

Informatie over overnachtingsmogelijkheden in noordoost Groningen is beschikbaar.

U kunt zich aanmelden bij ondergetekende.

Het aantal plaatsen per excursie is beperkt tot dertig. Dus wie het eerst komt

*Hendricus Kooi
Oostervalge 1
9989 EJ Wafflum
0595422425*

Van boord bij de aanlegdam op Plaat

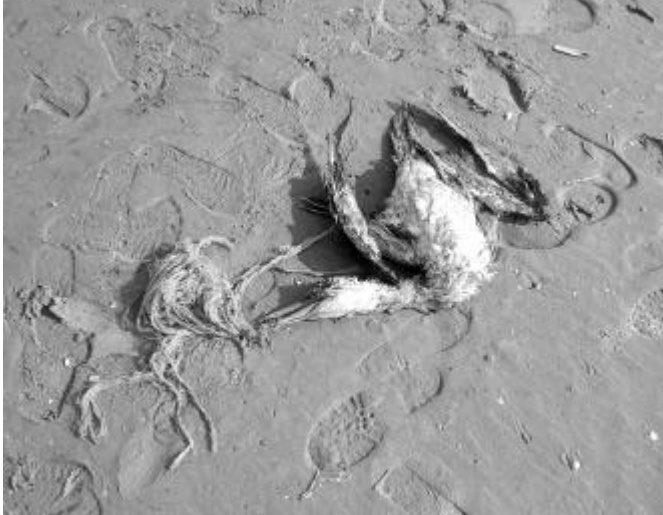
*Excursie
Rottumeroog
september 2006*

Verlag werkzaamheden SVRR 2006

Periode vóór het broedseizoen

Op woensdag 22 maart zijn er vrijwilligers op Rottumeroog geweest voor een ééndaagse actie. Door deze groep is ongeveer 2 m³ aan

plastic en aanverwante artikelen, en 0,5 m³ glas verzameld. De ééndaagse actie op Rottumerplaat is door de slechte weersomstandigheden afgelast. Deze was op woensdag 5 april gepland.

De snavel verstrikt in nylon touw: als gevolg van zwerfvuil waarschijnlijk een afschuwelijke dood gestorven

Periode na het broedseizoen

In week 35 is er een groep vrijwilligers op Rottumerplaat geweest voor het schoonmaken van de hoogwaterlijn. In deze week is er ongeveer 4 m³ plastic, etc. en 1 m³ glas verzameld.

In week 37 is er een groep vrijwilligers op Rottu-

meroog geweest voor het schoonmaken van de hoogwaterlijn en het meehelpen met het lossen van de ponton. Deze week is er circa 2 m³ plastic en 1 m³ glas opgeruimd. In week 42 is er weer een groep vrijwilligers op Rottumerplaat geweest voor het opruimen van de hoogwaterlijn, het afvoeren van de al verzamelde spullen van de vorige groep, het opruimen van de garage en het laden van de ponton. Er is deze week nog 1 m³ plastic verzameld en 0,5 m³ glas. De geladen ponton was toen ook echt vol.

In totaal is er door de vrijwilligers in 2006 circa 9 m³ plastic en aanverwante artikelen opgeruimd en ongeveer 3 m³ glas.

Hartelijke groeten,

Egbert Bakker

Innovatief kustbeheer

Ecobeach is een innovatief systeem dat met behulp van natuurlijke aanzanding een breder en droger strand creëert. BAM als initiator van Ecobeach en Rijkswaterstaat als kustlijnbeheerder zijn samen overgegaan tot een pilotproject. Het strand bij Egmond is hiervoor de komende drie jaar de proeflocatie.

In de proefvakken worden in de lengterichting om de 100 meter een aantal drainagebuizen aangebracht die in de zeerichting ongeveer 10 meter uit elkaar staan. Dit komt er op neer dat de strandgebruiker elke honderd meter een rij van gemiddeld 4 buizen tegenkomt. De verwachting is dat de buizen gedurende de proefperiode zullen zijn bedekt door een groeiende laag zand. En dat is niet alleen goed

Jaarlijks wordt in Nederland circa twaalf miljoen kuub zand gesuppleerd om de kustlijn in stand te houden. Een efficiënte methode, maar het kost de Nederlandse samenleving jaarlijks ettelijke miljoenen en dit zal in de toekomst alleen maar toenemen. Tijd dus om eens te kijken naar alternatieven.

voor recreatie, maar ook voor het kustbeheer.

Het systeem

Ecobeach is een eenvoudig op het strand te installeren systeem. Zowel in de kustlangse als kustdwarse richting worden op een regelmatige afstand verticaal drainerende buizen geplaatst. Deze buizen hebben een doorsnede van circa 10 centimeter en zijn 2 of 3 meter lang, afhankelijk van de grondwaterstand. Het drainagesysteem wordt geplaatst van de gemiddelde hoogwa-

terlijn tot circa 2 meter onder NAP. De paaltjes komen al direct bij installatie ongeveer 25 centimeter onder het zand te staan.

Het concept Ecobeach oogt simpel maar het

volledig doorgronden van de werking is nog niet zo eenvoudig. Proefprojecten in Denemarken, Ghana, Maleisië en Australië tonen echter een significant toegenomen natuurlijke aanwas van het strand. Het door de zee aangevoerde zand wordt namelijk op het strand vastgehouden. Een storm kan natuurlijk nog steeds zand weg slaan, maar de kust herstelt zich relatief snel. Bijkomend voordeel is dat het strand hoger komt te liggen.

Bron: www.ecobeach.nl

Jaarverslag SVRR 2006

Het bestuur kwam dit jaar vier keer in vergadering bijeen, te weten op 10 maart, 12 mei, 15 september en 17 november, steeds in 't Zielhoes te Noordpolderzijk.

Op 21 april bezocht bijna het voltallige bestuur de afscheidsreceptie van Egbert Bakker. Dhr. Bakker nam op 1 april afscheid van RWS doordat hij de pensioen gerechtigde leeftijd had bereikt. Erg fijn was dat dhr. Bakker bereid werd gevonden om nog enige tijd werkzaamheden te willen verrichten op Rottumeroog en Rottumerplaat. Eén daarvan is de begeleiding van de vrijwilligers tijdens de werkweken.

Donateursdag

Op 13 mei vond de tweejaarlijkse landelijke donateursdag plaats te Noordpolderzijk. Sprekers op deze dag waren dhr. ing. K. Tilma van Rijkswaterstaat en dhr. M. Firet van Staatsbosbeheer.

Dhr. Tilma is hoofd van het district Waddenzee. Na een korte uiteenzetting over organisatie en doelstellingen van RWS ging hij uitgebreid in op de werkzaamheden op Rottum. Vooral de verschuiving in het takenpakket kwam daarbij aan de orde. RWS was, is en blijft verantwoordelijk voor extensief beheer van de kustlijn, de toepassing van de waterstaatswetgeving, de calamiteiten organisatie en brede moni-

toring. Daarbij zorgen ze voor het opruimen van zwerfvuil, met gebruikmaking van de vrijwilligers van de SVRR, en de vergunningen. Tot besluit sprak dhr. Tilma de wens uit om in goede samenwerking en harmonie met SBB en de SVRR de komende jaren de uitvoerende taken te kunnen verrichten.

Ook dhr. Firet, programmaleider Wadden bij Staatsbosbeheer, stond eerst stil bij de structuur en visie van zijn organisatie. Staatsbosbeheer wil zich sterk maken voor een gezonde en duurzame Waddenzee, het grootste natuurgebied van Nederland. Dan de visie van SBB op Rottum. De mens is er als gast slechts 'met mate' welkom. Wat wel en niet kan wordt vastgelegd in de Beheersregeling. In de natuurlijke en spontane processen en ongestoorde milieus, passen geen groot-schalige onderhoudswerkzaamheden en verdedigingswerken.

Dhr. Firet eindigde met een pleidooi voor de betrokkenheid met dit gebied. Dit kan verwezenlijkt worden door excursies, media aandacht en directe betrokkenheid.

Op de vraag van onze voorzitter, of in het creëren van bewustzijn en betrokkenheid ook excursies naar Rottumerplaat passen, zei dhr. Firet toe, het binnen SBB bespreekbaar te willen maken.

Verder kon er deze dag net als

twee jaar geleden een rondvaart over het wad gemaakt worden. In verband met het tij en omdat er nog wadlopers opgehaald moesten worden, was het deze keer een kort tochtje. Maar onder prima weersomstandigheden genoot iedereen van dit boottochtje aan boord van 'de Boschwad' met aan het roer schipper Louis de Jonge.

De dag werd afgesloten met een kwelderwandeling bij Noordpolderzijk, onder leiding van Wim Dijksterhuis. Voor de niet wandelaars werden er in 't Zielhoes dia's vertoond over het Wadden- en Dollardgebied door dhr. Klaas Kreuyer.

Op deze donateursdag waren zeventig personen aanwezig. Dit is voor het bestuur een reden geweest om zich het komende jaar te buigen over het vraagstuk, hoe het verder moet met de donateursdag, om nog meer donateurs enthousiast te maken voor deze dag.

Excursies en vrijwilligerswerk

In 2006 werden er twee excursies georganiseerd naar Rottumeroog, en wel op 8 augustus en 8 september. Ze vonden plaats onder goede weersomstandigheden.

Op 15 februari vond er overleg plaats met een afvaardiging van RWS over de planning van het vrijwilligerswerk op Rottumeroog en Rottumerplaat.

Daardoor was er de mogelijkheid voor vrijwilligers om een werkdag

Peter Venema
(voorzitter)
Algemene zaken,
BAKR

Gé Hoekzema - Niewold
(Secretaris)

Harry Woortman
(penningmeester)

Wim Bosscher
Coördinator
vrijwilligers-
werkzaamheden

Wim Dijksterhuis

Hendricus Kooi
Excursies,
foto- en film-
archief

naar één van de beide eilanden te gaan. Op 22 maart ging een groepje van vijf personen naar Rottumeroog. Onder goede weersomstandigheden hebben ze veel rommel opgeruimd.

De tweede dag was gepland voor 5 april. Helaas door de smalle ondiepe zeegaten tussen de eilanden zou het erg lastig en gevaarlijk worden om te varen. Deze situatie was ontstaan door de hevige wind, een paar dagen te voren. De schipper van de Harder besloot daarom om niet te varen en de vrijwilligers werden afgebeld.

Ook werden dit jaar drie werkweken georganiseerd, twee op Rottumerplaat en een op Rottumeroog. In week 35 gingen er zes personen naar Rottumerplaat voor opruimwerkzaamheden. Twee weken later gingen er vier vrijwilligers naar Rottumeroog. Ook deze groep heeft veel werk verricht onder ideale weersomstandigheden.

De derde en laatste groep vertrok op 9 oktober, evenals de andere groepen, vanuit de Eemshaven richting Rottumerplaat. Het merendeel van de werkzaamheden bestond uit opruimen. Ook deze week was het weer goed te noemen. Uit de reacties van de vrijwilligers bleek dat deze dagen evenals de weken als zeer positief worden ervaren.

De werkweken stonden onder begeleiding van Egbert Bakker.

De coördinatie van de werkdagen en weken was in handen van het bestuurslid Wim Bosscher.

Wim heeft te kennen gegeven om

eind dit jaar te willen stoppen als bestuurslid van de SVRR.

Reden hiervan is dat het hem allemaal te druk wordt in combinatie met zijn werk en het vrijwilligerswerk bij de KNRM. Zijn taak zal overgenomen worden door Hendricus Kooi.

Overleg

In 2006 zijn er drie vergaderingen van de BAKR bijgewoond door Peter Venema en Dick Spijker. Deze vergaderingen handelden voornamelijk over de nieuwe Beheersregeling (2007-2011). Alle betrokken partijen kregen de gelegenheid hun zienswijze naar voren te brengen, waar de SVRR ruim gebruik van heeft gemaakt. Een groot deel van de ingebrachte punten is ook gehonoreerd en in de regeling opgenomen. Helaas kon over excursies naar Rottumerplaat (nog) geen overeenstemming worden bereikt.

Ook was er een gesprek met de burgemeester van Eemmond, mr. drs. G. Renkema, over onder andere de toegankelijkheid van Rottumerplaat en excursies naar dat eiland.

Allerlei

Er is dit jaar een nieuwe promotie folder gemaakt, omdat de oude niet meer up-to-date was. De kosten voor deze folder zijn gesponsord door Hanzevast BV te Groningen.

Van de Stichting H.A.J. Bekhuis te Denekamp mochten we een donatie van € 1000 ontvangen. Waarvoor onze hartelijke dank.

Donaties 2007

In verband met wijzigingen in het betalingsverkeer, sturen wij onze donateurs met ingang van dit jaar geen acceptgirokaarten meer.

Los bijgevoegd bij deze Kaap treft u een schrijven aan waarin staat vermeld hoe donaties voor 2007 aan de SVRR kunnen worden overgemaakt.

*Harry Woortman
Penningmeester*

Het bulletin van de SVRR, De Kaap, is ook dit jaar weer twee keer verschenen. Een en ander werd verzorgd door Dick Spijker.

De financiële situatie van de SVRR mag redelijk worden genoemd.

Het aantal betalende donateurs was eind dit jaar circa 450.

De SVRR heeft drie ereleden, te weten:

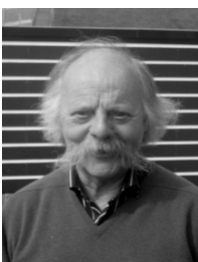
dhr. Jaap Scherpenhuizen

dhr. Barend Scholten

dhr. Henk Koster

Het bestuur bestond in 2006 uit de personen die onderaan deze pagina's staan afgebeeld.

*G.J. Hoekzema - Niewold
secretaris*

*Jaap
Nienhuis
Public Relations*

*Henk
Patberg*

*Barend
Scholten*

*Dick
Spijker
BAKR, redactie
De Kaap,
webmaster*

*Hendrik
Toxopeus
Adviseur*

*Sieny
Veenstra -
Van Dijk
Donateurs-
administratie*

In 2006 is het rapport *Derde Evaluatie Rottum* opgesteld door Rijkswaterstaat, met medewerking van Staatsbosbeheer en het ministerie voor Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit. Het bevat de evaluatie van monitoringgegevens en beheer over de periode 2001 - 2005.

Hoewel het rapport nog niet definitief is vastgesteld, is wel afgesproken dat er alvast uit geciteerd mag worden. In deze aflevering de algemene conclusies en de evaluatie van de verschillende landschappen. In de volgende aflevering van de Kaap besteden wij aandacht aan de conclusies over flora en fauna.

Derde evaluatie Rottum

Conclusies

Morfologie

Rottumeroog breidt uit aan de zuidzijde, met name de zuidwestpunt. In het westen en noordoosten vindt enige erosie plaats. In totaal is Rottumeroog groter geworden. Zuiderduin verplaatst naar het oosten. De veranderingen op Rottumerplaat zetten gestaag door. Er vindt erosie in het westen en haakontwikkeling in het oosten plaats. De getijkom tussen zandhaak en strand (voor stuifdijk) verlandt. In het westen hebben zich jonge duinen gevormd. Netto breidt Rottumerplaat zich duidelijk uit. De inhoud van beide eilanden is toegenomen. Rottumerplaat is inmiddels meer dan drie keer zo groot (oppervlakte op hoogwaterlijn) als Rottumeroog.

Landschap en vegetatie

De ontwikkeling van de landschapstypen is positief omdat de begroeide oppervlakte op elk van de drie eilanden Rottumeroog, Rottumerplaat en Zuiderduin duidelijk is toegenomen. In totaal is de begroeide oppervlakte aan kwelder en duin in de periode 1999 - 2004 toegenomen van 395 ha tot 506 ha, een toename van 28%. Kijken we alleen naar Rottumeroog dan is de toename van 60 ha naar 72 ha, oftewel 20%. Gezien de grote natuurlijke dynamiek op de eilanden hebben de positieve getallen een beperkte waarde.

Fauna

Alhoewel de aantallen broed- en trekvogels al even dynamisch zijn als de eilanden zelf, valt uit de reeks van cijfers toch het een en

ander op te maken. Zowel in de periode van intensief beheer van beide waddeneilanden (voor 1991) als in de periode van zo veel mogelijk loslaten (na 1991) kwamen belangrijke aantallen vogels tot broeden en vormden de eilanden een belangrijke pleisterplaats voor grote

onvoordelig voor de avifauna.

Broedvogels blijken tijdens de vestigingsperiode (voor enkele soorten vanaf 1 april) zeer gevoelig voor verstoring door menselijke activiteit. Naast de vogels is het gebied rondom de eilanden van groot belang voor de zeehonden.

aantallen trekvogels. Bekijken we beide periodes nader, dan constateren we dat de avifauna er kwantitatief en kwalitatief niet op is achteruitgegaan. Veranderende biotopen (landschapstypen) leiden tot verandering van broedbiotopen en pleisterplaatsen. Terwijl op Rottumeroog en Rottumerplaat oudere duinrepen afnemen (secundaire stadia), neemt de oppervlakte jonge duinen toe (primaire stadia). De toegenomen dynamische processen op beide eilanden lijken vooralsnog niet

Beheer en onderhoud

Het staken van het onderhoud op Rottumeroog heeft geen negatieve invloed gehad op de oppervlakte van het eiland. Het onbelemmerd doorstuiven van zand wordt als positief beschouwd voor de instandhouding van het eiland en voor de natuur op het eiland. Onderhoud aan de beide eilanden is ondergeschikt gebleken aan de grote veranderingen door de natuurlijke processen als erosie, aanzanding en doorstuiving van het zand.

Landschapstypen

Algemeen beeld

In de periode 1999-2004 heeft de begroeiing van de drie eilanden, Rottumerplaat, Rottumeroog en Zuiderduin zich opvallend uitgebreid. De totale begroeide oppervlakte is met 28% toegenomen van 395 naar 506 hectaren. De uitbreiding van de vegetatie is op alle drie de eilanden waargenomen, waarbij zelfs Rottumeroog een duidelijke opleving kende. Opvallend was de toename met meer dan 50% van gesloten duinvegetaties, wat wijst op consolidatie van belangrijke delen het landschap in de evaluatieperiode. Het is duidelijk dat de veranderingen in de landschapstypen sterk worden bepaald door de natuurlijke, morfologische dynamiek (kustafslag, aanzanding, verstuiwing)

Landschap Rottumeroog

De toestand van het eiland heeft zich enigszins gestabiliseerd. Hoewel de afbraak aan de noordkant van het eiland ook in de afgelopen periode is doorgedaan (tot ruim 100 meter aan de noordoost zijde) is er overigens sprake geweest van stabilisatie en aan de zuidkant zelfs van ontwikkeling van vegetatie over relatief grote oppervlakte. Aan de westkant van het eiland betreft het met name duinvorming, maar aan de zuidoost zijde heeft ook substantieel kweldervorming plaatsgevonden. In de omgeving van het oude kweldertje is verder de uitbreiding van Strandkweek (*Elymus athericus*) opvallend. De oppervlakte van dit type is in de onderzoeksperiode verdubbeld. Beschermd door een naar het zuidoosten gedraaide rugvormige uitloper van het eiland heeft het Vuurtorenduintje zich ontwikkeld en uitgebreid. Het wordt nu omzoomd door een rand van jonge duinen kweldervormen. De zone tussen Vuurtorenduintje en de rest van Rottumeroog is begroeid geraakt met een pioniervegetatie van Zeekraal.

Landschap Zuiderduin

Het eilandje Zuiderduin heeft zich

opnieuw zo'n 100 meter naar het oosten verplaatst. Dit past in de tendens van een geleidelijke oostwaartse verschuiving (gemiddeld 25 meter per jaar in de afgelopen 20 jaar). In de onderzoeksperiode heeft een forse uitbreiding plaatsgevonden, met name door ontwikkeling van kweldervegetaties aan de oostzijde. Het betreft zoals te verwachten met name pionierstadia, maar ook de oppervlakte lage kwelder is verdubbeld.

De oudste, meest westelijk delen van het kweldertje tonen enige regressie (=verjonging). Mogelijk wordt dit veroorzaakt door verminderde afwatering van het kweldertje als gevolg van de aanwas aan de oostzijde en een daarmee samenhangende langere, minder optimale afvoer. Dit heeft als gevolg dat er vaker en langer water achterblijft, waardoor de vegetatie degradeert. De duinvorming op het eilandje verloopt moeizaam. De aanwezige duinen betreffen nu met name relatief oude vormen. Aan de westzijde is de duinrichel die het kweldertje beschermd afgenomen tot een breedte van slechts 50 meter.

Landschap Rottumerplaat

Rottumerplaat is opnieuw uitgebreid met ruim 80 hectaren begroeide oppervlakte. Het betreft vooral toename van de oppervlakte aan duinen op het eiland. De duinvorming vindt met name plaats aan de noordwest kant van het eiland. Daar hebben zich op de zandplaat en het westelijke deel van het rif op uitgebreide schaal embryonale duintjes ontwikkeld. Lokaal zijn deze inmiddels uitgegroeid tot gesloten complexen. Ook aan de zuidwestkant vindt, zij het in beperktere mate, een dergelijk proces plaats. Terwijl ten zuidoosten van de (voormalige) Westerduinen zich nieuwe duinen vormen en op grote

Gesteelde zoutmelde (Atriplex pedunculata), een van de zeldzaamste zoutplanten uit de Nederlandse flora. De soort groeit op Plaat, ten noorden van de oude kwelder.

Op de vorige pagina: gezicht op het Westerduin, althans wat er in 2005 van restte.

schaal successie plaatsvindt, gaat de slijtage aan de westkant gestaag door. In de onderzoeksperiode is opnieuw tot 150 meter duin afgeslagen. Vanaf de oude stuifdijk kijkt men westwaarts nu dwars door het oude Westerduincomplex heen. Aan de westkant van het eiland heeft zich een complex landschap ontwikkeld rond de oude stuifdijk. Zowel aan de noordzijde, maar met name ook aan de zuidzijde is een uniek geheel ontstaan, dat van noord naar zuid een doorsnede van ruim twee kilometer meet. Het is een landschap waar kwelders, groene stranden en sluffers in elkaar overgaan en zich uitstrekken tussen grillig gevormde duincomplexen en geïsoleerde duintjes. In deze wereld waar opbouw en afbraak zich naast elkaar voltrekken gaan de veranderingen snel.

Zomaar een dagje Deventer. Natuurlijk ook de vele antiquariaten bezocht die deze prachtige stad rijk is. Eén daarvan had ook een immens knipselarchief. Duizenden enveloppen met knipsels, keurig op alfabet gerangschikt. En waarachtig stond er ook een envelop bij over Rottum. Daarin 25 artikelen, geknipt uit dag- en weekbladen, het oudste van 1936.

In de serie over de geschiedenis van de eilanden deze keer het eerste artikel uit die envelop. Over de werkzaamheden op Plaat, afkomstig uit de Revue van 1962. En rijk geïllustreerd met unieke foto's, want over de geschiedenis van Plaat is niet zo heel veel te vinden!

Vrijwilligers die op Plaat actief zijn geweest, zullen zien dat sommige zaken nog altijd hetzelfde gaan als ten tijde van dit artikel. Gelukkig is de situatie op de slaapzaal wél veranderd!

Nieuw eiland bij Groningen

Terwijl Rottumeroog, het zandbultje van strandvoogd Klaas Toxopeus, stukje bij beetje wordt opgegeten door de gulzige stromen van de Eems, zijn de mannen van Rijkswa-

zich voor deze plaat, die bij de meeuwen en zeehonden in gebruik was als uitgangsbasis voor hun rooftochten. Dat veranderde echter, toen de ondergang van Rottumer-

ten en wogen en tenslotte kwam het hoge woord er uit: "Wij gaan van Rottumerplaat een echt eiland maken!"

Tien jaar geleden werd een begin gemaakt met dit kolossale karwei. Er kwamen voorzieningen voor duinvorming. De pioniers pootten lange rijen rijshouttakken in het midden van de plaat, het altijd door de wind voortgestuwde zand hoopte zich op en na verloop van jaren ontstonden de eerste duinruggen. De duinen werden beplant met helmsoorten en zandhaver, de rijen rijshouttakken (schermen genoemd) werden verlengd en nu ligt op Rottumerplaat een weelderige duinenrij van tweeënhalve kilometer lengte, waarop de hoogste zeeën te pletter slaan. Er gebeurde nog meer. Plotseling begonnen tegen de opgestoven hellingen spontaan planten te groeien. Zeker twintig tot dertig plantesoorten schoten jong en krachtig op uit de grond. De eerste bloemen openden hun kelken en van dat ogenblik af was Rottumerplaat geen zandplaat meer. Door de spontane begroeiing was een eiland ontstaan.

Pionierswerk

De dijk- en grondarbeiders van Rijkswaterstaat werken nu al bijna tien jaar op Rottumerplaat. Elke maandagmorgen bij hoogtij gaan ze in Noordpolderzijl aan boord van het schip van Krino Meijers, die de pioniers door watergangen en langs zandbanken naar het groeiende eiland brengt. De mannen hebben dan voor vijf dagen afscheid genomen van hun vrouwen, want pas

Hier ziet u een aantal van de zeventien arbeiders die tijdens ons bezoek aan Rottumerplaat op het eiland waren. Op de voorgrond een scherm van rijshouttakken.

terstaat tien kilometer naar het westen druk bezig met de opbouw van een nieuw eiland, Rottumerplaat. Een jaar of twaalf geleden was Rottumerplaat nog een woestijn in de Waddenzee, een gladde, gele zandvlakte, waarop niets wilde groeien. Niemand interesseerde

oog zich steeds meer begon af te tekenen en de kust van Groningen beroofd dreigde te worden van haar enige eiland. Toen richtte Rijkswaterstaat plotseling zijn volle licht op Rottumerplaat.

Waterbouwkundige ingenieurs maakten studies van de vlakte, wik-

De zeelucht maakt de mannen hongerig. De maaltijden worden genuttigd in de woon- en eetkamer. De achterdeur leidt naar 't benauwde slaapvertrek.

vrijdagsavonds zullen ze weer naar huis terugkeren. De vaste kern bestaat uit vrijwilligers. Er zijn er bij, die al tien jaar op de plaat werken. De reis naar Rottumerplaat duurt ongeveer drie uur. Na aankomst worden de mannen per tractor naar de duinen gebracht waarna het eentonige leven van rijshoutplanten, duinen ophogen en beplanten begint. De tractor is het enige vervoermiddel op de plaat. Het is een sterke knaap die zich in het rulle duinzand gedraagt als een jeep op de weg. Er is ook een smalspoortje, maar dat wordt alleen gebruikt voor het werk. Een zandhapper vult de miniatuurwagonnetjes en dan klimt het locomotiefje tegen de zandhelling omhoog, waarna het zand gestort wordt in een gat dat tijdens de geweldige februaristormen in de duinen werd geslagen. De herstelwerkzaamheden zijn bijna klaar, zodat alle waterstators zich spoedig weer volledig kunnen concentreren op de uitbreiding van de stuifduinen. Dat duin heeft nu bijna het midden van het eiland bereikt. Nog

De arbeiders slapen in groepen van vier. De matrassen zijn van schuimrubber, maar de ruimte is te klein om de werkers een gezonde slaap te geven.

een magere drie kilometer en dan loopt over heel Rottumerplaat een duinenrij van ongeveer zes meter boven NAP. Het eiland is ongeveer één kilometer breed, terwijl de grondoppervlakte ruim zeshonderd hectaren bedraagt. Er is nog voor jaren werk. Echt pionierswerk, want de geïsoleerde mannen van Rijkswaterstaat bouwen hun eiland

zonder zuigerinstallaties, draglines en andere moderne vindingen. Hier gaat alles met de hand, de spade en het smalspoortje.

Kantonnier Dirk Kipperman uit Uithuizen is de hoogste autoriteit op het eiland. Kipperman draagt een zware verantwoordelijkheid en juist daardoor is hij vaak manasje van alles. Hij is burgemeester, commissaris van politie, vader en moeder tegelijk. Dirk is de vakman die in noodgevallen snel moet kunnen beslissen, bij hem berust de handhaving van orde en rust.

Op de zuidelijke punt van Rottumerplaat heeft Rijkswaterstaat een dorp gebouwd. Rond een enorme berg rijshout staan een groene keet, een werkplaats, een toilet en een vluchtoren; dat is het hele dorp. In de groene keet zijn de keuken, een woon- en eetvertrek en de slaapzalen ondergebracht. De heer K. Knol uit Roodeschool is al zeven jaar de keukenprins op het eiland en hij kookt het voedsel dat met de boot van maandag naar het eiland is gebracht. In de tweede helft van de week zijn de gerechten daardoor weleens taai en hard. "Hadden we maar een ijskast," verzuchtte een van de arbeiders. "'s Woensdags is het brood al zo hard als

een steen!"

'Burgemeester' Kipperman slaapt in een apart vertrek bij de mobilfoon. In noodgevallen kan hij hiermee het vasteland oproepen, maar gelukkig is dat in de afgelopen tien jaar nooit echt nodig: geweest. Kippermans kamer is tegelijk ook provisiekast. Over de kok hebben de eenzamen niets dan lof. Vooral zijn specialiteit, hachee met rijst, staat hoog aangeschreven. Alleen wordt na het nuttigen van deze 'zondagspot' de nacht met enige bezorgdheid tegemoet gezien. "Wij slapen dikwijls met z'n twintigen in een hok dat evenwel niet groter is dan een flinke kamer. Er is geen ventilatie, zodat U zult begrijpen.... Als je 's nachts even naar buiten bent geweest slaat de lucht bij terugkeer als een vlies op je lippen!" zo vertelde ons een van de duinwerkers.

Bij deze ene regenwaterpomp moeten zich dagelijks vijftien tot twintig volwassen mannen wassen. De hulpkok demonstreert de werking van 't apparaat.

Het slaapvertrek is inderdaad veel te klein. De mannen zitten opgesloten als dieren en alleen al uit een oogpunt van hygiëne is deze toestand onaanvaardbaar. 's Morgens verdringen de mannen zich met een emaille bakje rond één regenwaterpompje om zich te wassen. Het gaat niet om het regenwater, dat via het dak in een verzamelput terecht komt - regenwater is gezond en de kok zet er uitstekende soep van - maar om twintig volwassenaan te wassen, met duinzand bestoven mannen die zich op deze primitieve manier moeten behelpen. Ook dat mag weleens veranderen. De avonduren worden doorgebracht met kaarten, lezen en naar de televisie kijken. Rottumerplaat

bezit een aggregaat (slechts één), waardoor elektriciteit kan worden opgewekt, zodat de arbeiders zich 's avonds niet hoeven te vervelen. Natuurlijk wordt er ook koffie geschonken en die smaakt uitstekend zo midden in de elementen. Alcohol is taboe. Er mag geen druppel op de plaat komen, want in zo'n kleine mannengemeenschap kan men niet voorzichtig genoeg zijn.

Verboden toegang

Er gebeurt op het eiland zelden iets dat de moeite waard is. Vorig jaar strandde echter het Zweedse schip 'Fiebeke Christensen' op de plaat. De bemanning kwam niet van boord. Alle eilandbewoners waren er getuige van, hoe de Zweed ten slotte door slepers werd vlotgetrokken. Sensatie veroorzaakte ook een jonge Duitser die slapend in een uitholling van het duin werd aangetroffen. Hij was in een kano de Eems af komen peddelen en op zondag aan land gegaan. Het duin is 'verboden gebied' en Kipperman moest hem dus wegsturen.

Geen van de duinwerkers heeft heimwee naar de vaste wal tijdens de eenzame dagen op het eiland. Er heerst een echte pioniersgeest, een degelijke sfeer van mannen-onderelkaar. En als eenheid zijn ze boos op de dierenbescherming. Ze schreven een brief naar deze organisatie om wat voer voor de stervende duiven op het eiland, maar ze kregen nul op het rekest. Zoiets steekt ze. Maar verder bouwen zij in volle rust door aan het eiland dat in de verre toekomst misschien nog eens de noordelijke duinenrij gaat vormen van een ingepolderde Waddenzee.

Kantonier Dirk Kipperman is de hoogste autoriteit op het eiland. Op de achtergrond ziet u de werkkeet, de garage van de tractor en de berg rijshout.

Bomans, Wolkers, Ruis

Uitgeverij Rubinstein en het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid hebben onlangs het luisterboek *Alleen op een Eiland - Dagboek van een Eilandbewoner* uitgebracht.

Op maar liefst zes CD's zijn onverkort alle geluidsopnames samengebracht die zijn gemaakt vóór, tijdens en na het verblijf van Godfried Bomans en Jan Wolkers op Rottumerplaat in 1971. Niet alleen de radiogesprekken die Willem Ruis vanuit Warffum met hen voerde, maar ook nooit eerder uitgezonden voor- en nagesprekken staan op deze CD's.

Een uniek document van een unieke gebeurtenis, destijds voor AVRO en VARA gemaakt door Gé Gouwswaard.

De CD's kosten € 19,95, het ISBN-nummer is 9054443316

Een absolute aanrader voor iedere Rottum-liefhebber.

Zeehonden

Ecomare pleit voor de aanleg van 'zeehondenvluchtheuvels' in de waddenzee. Hiermee kan worden voorkomen dat de opvangcentra in dit jaargetijde worden overspoeld door jongen van de grijze zeehond, die hun moeder zijn kwijtgeraakt tijdens een storm. De opgezweepte zee spoelt de dieren bij zwaar weer van de zandplaten waar ze worden gezoogd.

'Vluchtheuvels' kunnen daar een eind aan maken, stelt Ecomare. Deze instelling vraagt nu aan Rijkswaterstaat en aan het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de mogelijkheden voor het realiseren van zeehondenvluchtheuvels te onderzoeken. Ecomare oppert dat de zandplaten de Richel en de Razende Bol kunnen worden verhoogd: Hiervoor kan helmgras worden geplant, waardoor meer zand wordt vastgehouden.